

NYIM14 konferencia

**GENDER ÉS SZOLIDARITÁS:
A FEMINISTA KRITIKA
ÉS ÖNSZERVEZŐDÉS
ÚJRAGONDOLÁSA**

2018. szeptember 21-22.

TNT, Társadalmi Nemek Tudománya

Szegedi Tudományegyetem

2018-ban a *TNT Kutatócsoport* tizennegyedik alkalommal rendezi meg éves konferenciáját, melynek célja a különféle magyarországi, illetve magyarnak tételeződő társadalmi és kulturális gyakorlatok, jelenségek és reprezentációk vizsgálata a magyar közegben, a 'gender' és a 'szexualitások' nézőpontjából.

Az elmúlt egy év tükrében, a 14. konferencia hívószavául a ***szolidaritást*** választottuk. A programban olyan előadásokat igyekeztünk összeválogatni, amelyek a szolidaritás kapcsán vizsgálják (újra) a gender/szexualitás viszonyokat a kultúratudomány, az irodalomtudomány, a nyelvészet, a médiatudomány, a pedagógia, a történettudomány, a politológia, a szociológia vagy a pszichológia területén. Külön örömmel vettük olyan előadók jelentkezését, akik különféle mozgalmakban, szerveződésekben résztvevőként vagy megfigyelőként szereztek tapasztalatokat arról, hogy miként lehetséges a megosztó érdek- és értékkülönbségeket meghaladni, szövetségeket építeni.

Jó konferencia élményt kívánunk minden résztvevőnek!

A Szervezők:

Barát Erzsébet
b_zsazsa@freemail.hu

Zámbóné Kocic Larisa
gender@ieas-szeged.hu

Program:

PÉNTEK, 2018. szeptember 21.

13:00 MEGNYITÓ (Kari Konferenciaterem) Dr. Vajda Zoltán, SZTE, BTK Külügyi és Ifjúsági Dékánhelyettes	
13:30–16:00 PLENÁRIS ÜLÉS (Kari Konferenciaterem) Vitavezető: Barát Erzsébet	
Joó Mária: Mi a szolidaritás? Kérdések és válaszok Butler és Arendt nyomán	
Gregor Anikó & Kováts Eszter: Versenyben szolidaritás? Egy kutatás tanulságai	
Bereczky Tamás: Mostohagyerek: Diszkrimináció és stigma a melegközösségen belül	
Hudy Róbert: Képviselés és részvétel a kortárs magyarországi nőmozgalmakban	
Bolemant Lilla: Nőképek kisebbségben	
16:00–16:30 KÁVÉSZÜNET ☕	
16:30-18:00 SZEKCIÓK	
A–Vitavezető: Tóth Zsófia Anna (Kari Konferenciaterem)	B –Vitavezető: Tóth Andrea (X-es terem)
Federmayer Éva:A faji szolidaritás problémája Danzy Senna műveiben	Lendák-Kabók Karolina & Stéphanie Mignot-Gerard: Geopolitika és a társadalmi nem
Hódosy Annamária: Seprű, pálca, fakanál: boszorkányok és a nőkérdés	Thun Éva: Feminista identitásaim
Kothencz-Török Katalin: Boszorkák a tévében	Frank Tamás: Középkorú nők a munkahelyi diszkrimináció szorításában
18:30-19:30 FOGADÁS (Radnóti Kávézó)	
19:30–21:00 KERÉKASZTAL BESZÉLGETÉS (Kari Konferenciaterem) „Határokön innen és túl” – Moderátor: Koller Nóra	

SZOMBAT, 2018. szeptember 22.

8:00–10:00 SZEKCIÓK	
A – Vitavezető: Kérchy Anna (Kari Konferenciaterem)	B – Vitavezető: Antoni Rita (X-es terem)
Alexandrov Anna: Valamelyikünk vágyai	Tóth Enikő: „Ahol a kapcsolat érték” — A puncs.hu vizsgálata
Szarvas Réka: Női sorsok a <i>Thealter</i> színpadán	Halász Sári: A pornográfia diszkurzus keretezése
Nagy Tamás: „Nőként egyébként nem rosszabb elviselni a túrnézást?”	Dés Fanni Nóra: Szegénységben élő nők a félperiféria és a centrum között: prostitúcióban élő magyar nők Zürichben
Jabloncay Tímea: Feminista szolidaritás és kollektív emlékezet	Virágh Enikő: Cinkosság és szolidaritás
10:00–10:30 KÁVÉSZÜNET ☕	
10:30–12:00 SZEKCIÓK	
A – Vitavezető: Barna Emília (Kari Konferenciaterem)	B – Vitavezető: Federmayer Éva (X-es terem)
Dénes Dóra: HIV attitűdvizsgálat homoszexuális és biszexuális emberek körében	Molnár Csilla: A női szolidaritás ábrázolása a filmművészetben
Simon Lehel: „Tudományos” homofóbia Magyarország egyik egyetemén	Strickland-Pajtkó Ágnes: Zadie Smith és Szécsi Noémi regényeinek összehasonlítása
Szűcs Edit: Tabuk nélkül — LMBTQ+ gyerekek és iskolai konfliktuskezelés	Huszár Ágnes: Az antigenderista eskü
12:00–13:00 EBÉD & KÁVÉSZÜNET (Radnóti Kávézó) ☕	

13:00–15:00 PLENÁRIS ÜLÉS (Kari Konferenciaterem) Vitavezető: Zámbóné Kocic Larisa
Szlama Gabriella Zsófia: Lehet-e szolidáris a divat?
Szlávi Anna: Szolidaritás a falon: közösségi művészet és gender
Kérchy Anna: A fajok közti szolidaritás etikai lehetőségei a kortárs feminista performanszban és a magyar populáris kultúrában
Tatai Erzsébet: A Zóna. Egy kiállítás margójára
15:00–15:30 SZÜNET
15:30–17:30 PLENÁRIS ÜLÉS (Kari Konferenciaterem) Vitavezető: Annus Irén
Acsády Judit & Mészáros Zsolt: A női szolidaritás hazai és nemzetközi szálai a feminista mozgalomban
Kováts Eszter: Igazságossági küzdelmek és a szolidaritás dilemmái
Gonda Bettina: Női aktivisták Magyarországon
Csányi Gergely: Válság és vakság: A magyar feminista mozgalom jelene globális, történeti perspektívából
17:30–18:00 Közönségsvavazás és DÍJÁTADÁS „Wonder Woman”, a legjobb előadásnak járó közönség-díj Átadja: Adamik Mária, előző évi díjazott

ABSZTRAKTOK:

Acsády Judit & Mészáros Zsolt

MTA TK Szociológiai Intézet; független kutató

A női szolidaritás hazai és nemzetközi szálai a feminista mozgalomban

A mozgalmak esetében az igazságtalanságot elszenvedőkkel való szolidaritás, nemcsak az aktivitás egyik meghatározó tényezőjeként, hanem közösségteremtő érzelemként is működik. Így a mozgalom olyan érzelmi közösséggé is válik, amelynek tagjait közös értékek, közös érdekek, közös eszmék, valamint személyes kapcsolatok fűznek össze. Mindez pedig fontos szerepet játszik abban, amit a mozgalom a társadalmi nyilvánosság felé megjelenít (önmeghatározás, tevékenység).

Korábbi, elsősorban levéltári dokumentumokra (korabeli levelezésre) alapozott feminizmustörténeti kutatások kimutatták, hogy rendkívüli jelentősége volt a közös politikai értékek és célok mellett a személyes, támogató baráti kötelékeknek a nagy nemzetközi nőszervezetek (Nemzetközi Női Választójogi Szövetség, Nők Nemzetközi Békeligája) hatékony működésében (Bosch – Kloosterman, eds. 1990). E szervezetek meghatározó egyéniségei közötti levelezések személyes jókapcsolatokról is árulkodnak, ami szintén hozzájárult a feminista mozgalmon belüli érzelmi közösség megszilárdításához, mint például Aletta Jacobs és Schwimmer Rózsa esetében. (Acsády – Mészáros 2015)

Előadásunkban a támogató jellegű, szolidaritást kifejező és megvalósító mozzanatokat tárgyaljuk az 1904-ben alapított Feministák Egyesületének a nemzetközi központtal (Nemzetközi Női Választójogi Szövetség) és az egyik tagszervezetével való kapcsolattartásában. Ez utóbbihoz kötődően, a szolidaritás szerepének vizsgálatául esettanulmányként a balmazújvárosi Földművelő Egylet Női Szabad Szervezete és a Feministák Egyesülete közötti több mint két évtizedes levelezést választottuk, amely jól példázza egyrészt a szövegekben (mind retorikai mind tartalmi szinten) érvényesülő, az érzelmi közösséget szervező motívumokat, folyamatokat, másrészt pedig a két szervezet közötti együttműködést, a női egyenjogúság kivívásáért végzett közös munkát, valamint az egymás segítségét mind a mozgalomban, mind a magánéletben.

Alexandrov Anna

ELTE PPK + Társadalomelméleti Kollégium

Valamelyikünk vágyai – A női szexualitás jelentéseinek és társadalmi helyzettel való összefüggéseinek kutatása

Kinek szól a szexuálpszichológia? Min múlik, hogy milyen a női szexualitás? És vajon amikor női szexualitásról beszélünk, akkor tényleg minden nőre gondolunk? Lehetséges-e, hogy különböző társadalmi helyzetű nők közt átjárhatatlanok a falak, és egészen más jelentést hordoz számukra a testük és a szexualitásuk? Vagy mégiscsak van mód egymás tapasztalatainak a megértésére?

A feminista és a pszichológiai szakirodalomban is gyakran kapcsolódik össze az egyén autonómiája a szexuális önrendelkezéssel, reprodukív jogokkal, testhez fűződő viszonyal. Ugyanakkor a fősodró szexuálpszichológia elsősorban városi, fehér, középosztálybeli nőkről és nőknek szól, vagyis vak marad más rétegek élethelyzeteire. Előadásomban egy olyan kutatás tervét és háttérét mutatom be, amely ennek a szakadéknak az áthidalására tesz kísérletet.

A kutatás során több lépcsőben készíték interjúkat eltérő társadalmi helyzetű magyar nőkkel. Egy kvalitatív elemzési módszer, az interpretatív fenomenológiai analízis (IPA) eszköztárát alkalmazva vizsgálom a szexualitáshoz kötődő különféle jelentéseket. Az IPA olyan módszer, amellyel általában személyes jelentéstulajdonításokat vizsgálnak nyitott, kevésbé konkrét kutatási kérdések mentén, témafelderítő fókusszal. Én azt szeretném feltérképezni, hogy milyen lehetséges kérdéskörök, értelmezések fogalmazódnak meg eltérő társadalmi helyzetű nőkben, amikor a női szexualitásról és a hozzá fűződő viszonyokról van szó. Először középosztálybeli, fiatal, magyar (budapesti) nőkkel szeretnék interjúkat készíteni, majd alacsony szocioökonómiai státuszú, például lakásszegénységben élő, fiatal, magyar (budapesti) nőkkel. A hosszabb távú célom azonban az, hogy minél több társadalmi réteg képviselőit vonhassam be az elemzésbe.

Egyrészt arra keresek választ, hogy lehet-e tere a szexuálpszichológia kritikai megközelítésének, és mit adhat ez a feminista tudományosságnak. Másrészt pedig szeretném becsatornázni a tudományos párbeszédbe alacsonyabb szociális státuszú nők narratíváit, az általuk fontosnak tartott témákat.

Bereczky Tamás

European Patients' Academy for Therapeutic Innovation, European AIDS Treatment Group, ELTE Budapest

Mostohagyerek - Diszkrimináció és stigma a melegközösségben belül

Jóllehet a melegközösség a külső szemlélő számára sokszor homogén, szolidáris egységnek tűnik, a melegek megélt tapasztalatai és a kutatások ennél sokkal összetettebb képet mutatnak. Előadásomban bemutatom a kívülről jövő homogenizációs nyomás („buzilobby”) hatását és néhány olyan törésvonalat, amik mentén a közösségen belüli stigma és diszkrimináció megvalósul. Példákon keresztül bemutatom ezek megjelenési formáit és tisztázom egyes fogalmak jelentését (PrEP-kurvák, drogos ribancok, nyunyók és bikák). A queerelmélet módszertanát alkalmazva bemutatom, hogy a közösségen belüli diszkrimináció önmagukat felerősítő hurkokon keresztül hogyan erősíti az önstigmatizációt és hogyan roncsolja a közösség mentális és fizikai egészségét. Végül néhány példán keresztül megoldási javaslatokat is teszek.

Bolemant Lilla

Phoenix Polgári Társulás, Pozsony

Nőképek kisebbségben

Mondandóm címéül az eddig Szlovákiában megrendezett magyar és szlovák nyelven zajló gender konferenciánk címét választottam, amely a kisebbségi helyzetben élő nők (legyen ez nyelvi, nemzeti, etnikai, vagy egyszerűen női kisebbség) problémáit próbálta lassan-lassan körbejárni. A találkozások és egyéb projektjeink kapcsán gyakran felmerült az együttműködés témája: a többségi szlovák közeggel, a magyarországi („anyaországi”) közeggel, és különösen ezek gender csoportjaira, hivatalos, állami vagy civil szerveződéseire vonatkozóan. A legnagyobb gondot az utóbbi években azonban az okozta, hogy a kisebbségi társadalomban leképződött ugyanaz a politikai megosztottság, amely a magyarországi politikára jellemző. A kisebbségekkel kapcsolatban gyakran emlegetett híd szerep így szintén értelmét veszti, mert saját közösségünkben sem vagyunk már képesek a hídépítésre. Politikai, generációs és egyéb problémák mentén próbálok meg elbeszélni ezt a történetet, amely teljes mértékben kivetül a gender szempont meghatározottságára, megbélyegezettségére.

Csányi Gergely

PTE-BTK/Helyzet Műhely

Válság és vakság: a magyar feminista mozgalom jelene globális, történeti perspektívából

Előadásomban amellet érvelek, hogy az európai integráció egy meghatározott szakaszában, az amerikai hegemonia hosszú lejtmenetébe ágyazódott, a kultúrakritikára, illetve az identitás és különbözőség „elismerésére” koncentrálódó feminista mozgalom fókuszai és episztomológiai keretei importálódtak Kelet-Európába és Magyarországra egy materiálisan és szimbolikusan alárendelt pozícióba.

Továbbá, hogy egyrésről a nyugati mainstream feminizmus fókuszai miatt, másrésről ennek a keretnek az egyre reflektálatlanabb elsajátítása miatt, a kelet-európai feminizmus egyfajta „dupla vaksággal” jellemezhető. Az identitáspolitikai és emberi jogi keret egyfelől elfedte azokat a szocioökonómiai viszonyokat, amelyek a nők alárendeltségét a törvény előtti „egyenlőség” körülményei között is fenntartják, másfelől pedig nem tette értelmezhetővé a helyi gendervisnyok azon sajátosságait, amelyek a globális felhalmozási folyamatokban elfoglalt félperifériás pozícióra jellemzőek. Ezáltal a magyar feminizmus mainstreamje nem a társadalom teljes osztálystruktúrájának genderalapú szolidaritására irányult, mivel szimbolikus, illetve csak bizonyos társadalmi osztályok érdekeivel találkozó materiális célkitűzései nem estek egybe a magyar nők hétköznapi gyakorlataikban megélt problémáival.

Az előadás utolsó részében a 2008-as válság utáni magyar feminizmusokban megjelenő törésvonalak mentén mutatok rá egyrésről a válság materiális hatásaira, másrésről olyan momentumokra, amelyek feltörni látszanak e „dupla vakság” kereteit, és amelyek egy valódi szolidaritáson és a mindennapi gyakorlaton alapuló feminizmus alapjai lehetnek.

Dénes Dóra

Semmelweis Egyetem Pető András Kar (BA, hallgatói státusz)

HIV attitűdvizsgálat homoszexuális, illetve biszexuális egyének körében

A HIV vírus első 1959-es dokumentált megjelenése óta társadalmi stigmát von maga után. Ugyan a megbetegedések száma folyamatosan csökken, szerte a világon előítéletekkel, diszkriminációval kell szembenézniük a HIV-vel, AIDS-el élőknek. Kutatásom során a homoszexuális, illetve biszexuális férfiak, nők és

nem-bináris nemi kategóriával azonosuló személyek tájékozottságát, illetve a fertőzéshez fűződő attitűdjének vizsgálatát tűztem ki célul. Kutatásom távlati céljaként a felmért információk alapján egy érzékenyítő programot szeretnék kidolgozni, amely az egészségügyben, pedagógia területén dolgozók esetében megjelenő stigmatizáció prevencióját segítené. A felmérésem során egy online kérdőívet kellett kitöltenie a 60 résztvevőnek. Az eredmények világosan tükrözték, hogy nem rendelkeznek több információval a fertőzést, betegséget illetően, mint amit a mainstream médiában közvetítenek. Továbbá megjelennek körükben a stigmatizáció internalizálásának kezdeti jelei, amelynek a nemzetközi szakirodalom feltárásai alapján komoly lelki és mentális következményei lehetnek az érintetteknek.

Dés Fanni Nóra

Budapesti Corvinus Egyetem – Szociológiai Doktori Iskola

Szegénységben élő nők a félperiféria és a centrum között – prostitúcióban élő magyar nők Zürichben

Az utóbbi évtizedben egyértelművé vált a jelenség, hogy Kelet-Közép-Európából származó mélyszegénységben élő nők, tömegesen prostituálódnak Nyugat-Európában (Clark et al. 2014; Corrin 2005; Morokvasic 2006). Előadásomban Claudia von Werlhof a világrendszer-elméletre építő (Wallerstein 1974), a szexualitás és gazdasági viszonyrendszerére vonatkozó elméletének kontextusában vizsgálom a jelenséget, egy esettanulmányon keresztül, a Zürichben, prostitúcióban élő magyar nőkkel készített interjúimon keresztül. Werlhof kritikái a baloldali társadalomtudománnyal szemben, hogy a kapitalizmuskritikák nem veszik figyelembe a patriarchátust, miközben a kapitalizmus a patriarchátus modernkori kiteljesedése. Tehát a nők nem alanyai a vizsgálódásoknak, miközben a láthatatlan reprodukív munkák, a modern kori rabszolgaság és a nők elleni erőszak kulcsfontosságú fenntartói a kapitalista világrendszernek. A társadalom kapitalista termelési eszközként tekint a nőkre, tehát nincs kontrolljuk a saját testük, a munkájuk eredménye, a gyerekeik és az erejük felett (Werlhof 2007). A szexualitás is élvezeti áruként jelenik meg a férfiak számára a kapitalista világrendszerben, mely a nők kikényszerített felelőssége, mind a magán -, mind a közszférában (Werlhof 1980). A vizsgálódásom Zürichre és azon belül is a Langstrassén szexet áruló nőkre koncentrál, ahol a nők csak illegálisan dolgozhatnak. Tíz prostitúcióban élő magyar nővel készített interjúm keresztül keresem a választ azokra kérdésekre,

hogy (1) hogyan szorúlnak az illegális prostitúcióba a magyar nők egy nyugati-európai városban, ahol a prostitúció legális; (2) melyek azok a gazdasági és hatalmi kényszerek, melyek miatt e nők Nyugat-Európában árulnak szexet; (3) és, hogy a szegénység feminizálódása hogyan ösztönzi a női migrációt, valamint azt, hogy a migráció célja ne egy célországban kialakított új élet legyen, hanem egy magyarországi élet, háztartás fenntartása. További céloom a prostitúcióban élő magyar nők tapasztalatainak láthatóvá tétele, a feminista empirizmus mentén (Lykke 2010).

Federmayer Éva

ELTE

A faji szolidaritás problémája Danzy Senna műveiben

Előadásomban kutatási területem, az afroamerikai irodalom és kultúra felől kívánok reflektálni arra a nyíltan kirekesztő, rasszista beszédmódra, amelyet a jelenlegi honi politikai rezsim egyfajta demokrácia és szuverenitás érdekében nyíltan a magyar fajtisztaság biztosítására „a másokkal nem kívánunk keveredni” (sic!) politikai programjaként kínál fel polgárainak. Az ijesztő magyar kifejezések mélyebb megértéséhez szükség van többek közt azok újrakeretezésére, hogy megragadhatókká váljanak a „faji szolidaritás” mint kirekesztő hatalmi gyakorlat mozgásformái. Ezért fordulok a kortárs, „sokfajú” (multiracial) amerikai íróhoz, Danzy Senna műveivel. Szemügyre veszem, hogy reprezentálódnak szövegeiben (*Caucasia* /1999/, *Symptomatic* /2004/, *Where Did You Sleep Last Night* /2009/, *You Are Free* /2011/, *New People* /2017/ a *poszt-raciális* faji szolidaritás identitás-játszmái és a kulturális szeparatizmus útvesztői.

Frank Tamás

Semmelweis Egyetem Pető András Kar

Középiszkolás nők a munkahelyi diszkrimináció szorításában

Az elmúlt évek oktatáspolitikai változásai közé tartozik – sok egyéb módosítás mellett – a közösségi szolgálat megjelenése a hazai középiskolai érettségít nyújtó intézmények életében, melynek eredményeképpen még nagyobb számban jelentek meg a munka világában tanulói jogviszonnyal rendelkező,

tehát fiatalok diákok. A közösségi szolgálat témakörében zajlanak kutatások annak hatékonyságára, szemléletformáló erejére vonatkozóan. A középiskolás diákok egy része gazdasági kényszerből szintén megjelenik munkavállalóként a munkaerőpiacon. A 2003. évi esélyegyenlőségi törvényünk, illetve az Egyenlő Bánásmód Hatóság tevékenységétől sokat várva azt feltételezhetnénk, hogy az elmúlt 15 évben jelentős előrehaladást értünk el a diszkrimináció csökkentése terén. Sajnos köztudomású, hogy a munkaerőpiacot, a munka világát erősen áthatja a diszkrimináció. A középiskolai korosztály politikai potenciálját, súlytalanságát jól jelzi, hogy a többszörös diszkrimináció szinte tabu a vizsgált korosztály esetében: sem a médiában, sem a politikai diskurzusban nem jelenik meg. A szakpolitika, legyen az oktatási, gazdasági, jogi, pénzügyi terület, nem tekint releváns kutatási szegmensként a fiatalok munkahelyi körülményeire, így a hazai diszkriminációs vizsgálatok egyik vak foltja a fiatal, középiskolás korosztály munkahelyi diszkriminációs vizsgálata. Különösen igaz ez a vizsgált korosztályon belül a női munkavállalókra vonatkozóan, miközben kiszolgáltatottságok vitathatatlan: jogi ismereteik, munka- és élettapasztalataik, gazdasági és társadalmi tőkéjük minősége nem teszi lehetővé az őket ért sérelmek elleni markáns fellépést. Vizsgálatunkban középiskolás nők diszkriminációs mintázatát kutattuk. Milyen megkülönböztetések érik őket, hogyan él meg ezen helyzeteket, reflektál-e az élményeikre, a tapasztalataikra az oktatási alrendszer, a jogszabályi környezet? A feltárt eredmények riasztók.

Gonda Bettina

PPKE, Politológia BA

Női aktivisták Magyarországon

Az előadás témája a női aktivisták helyzete hazánkban. Mélyinterjúkat készítünk, amelyek alapján képet szeretnénk kapni arról, hogy milyen életutat járnak be, milyen nehézségekkel szembesülnek munkájuk során. Köztük pl. L. Ritók Nóra, Kapronczay Stefánia, de olyan nők is szerepelnek, akik kevésbé kapnak teret a média érdeklődésének homlokterében.

Bemutatom, mennyire fontos manapság az, hogy legyenek emberek, akik felvállalják, hogy tesznek azért, hogy jobb legyen a közélet.

Az érdekel elsősorban, hogy milyen út vezetett odáig, hogy aktivisták lettek, mi váltotta ki ezt, hogyan vélekedett erről környezetük, mennyire tudják ezt összeegyeztetni a munkával, egyetemmel, esetleg családdal (ha van). Mennyire

nehéz megélni egy-egy sikertelen akciót, tüntetést? Mennyi támogatást kapnak a környezetüktől? Van-e félni valójuk a munkahelyükön?

Továbbá az is érdekel, hogy ha van olyan korábbi aktivista, aki már nem az, miért adta fel? Az interjúk kiértékeléséből, elemzéséből levont eredményekből kívánok előadást tartani. Mi sem bizonyítja jobban a kutatás aktualitását, minthogy a magyar kormány demográfiai súlypontú kormányzást tervez erre a ciklusra.

Gregor Anikó & Kováts Eszter

ELTE Társadalomtudományi Kar – ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

Versenyben szolidaritás? Egy kutatás tanulságai

2017 őszén egy hat női fókuszcsoporthól és egy 1000 fős, országos, a főbb szocio-demográfiai változókra reprezentatív kérdőíves adatfelvételtől álló kutatás keretében („FES - Nőügyek 2018”) arra vállalkoztunk, hogy megvizsgáljuk, milyen problémákkal küzdenek ma Magyarországon különféle női csoportok, milyen nyelven beszélnek ezekről a nehézségekről, és honnan várnak ezekhez segítséget, megoldást. A kutatás egyik nem várt eredményeként azt találtuk, hogy jól körülhatárolható női csoportok (nyugdíjas nők, gyermektelenek, egy/két- versus háromgyermekesek stb.) között a különféle jóléti juttatásokhoz való különböző szintű hozzáférés észlelt különbségei mentén komoly társadalmi feszültségek és konfliktusok húzódnak. A társadalmi integráció szempontjából elengedhetetlen társadalmi újraelosztás a résztvevő nők (akik maguk is leginkább anyai szerepükön keresztül fogalmazzák meg elégedetlenségeiket, hiszen ezen keresztül tudják a szociális jogokat legitimként feltüntetni) szerint igazságtalan, ez az érzet pedig a különböző, főként anyagi értelemben vett hátrányos helyzetű női csoportok között versenyhelyzetet teremt a szűkülő erőforrásokért. Ez a versengés erősebb kontúrokkal rajzolja meg a különböző társadalmi csoportok határait, a bennfoglalás és kirekesztés mechanizmusai az ún. jóléti sovinizmusra emlékeztető jegyeket hordoznak magukon. Kérdés, hogy az említett női csoportok közti konfliktusok terében milyen lehetősége van a hazai feminista mozgalmaknak szolidaritást és együttműködést építeni. Előadásunkban arra teszünk kísérletet, hogy a társadalomtörténeti és a gazdasági-politikai kontextus felvázolásával értelmezzük az említett vélekedéseket, valamint hogy olyan különféle lehetséges stratégiákat vázoljunk fel és vitassunk meg,

amelyeken keresztül még egy ilyen szabdalt térben is megpróbálható a szolidaritás és a közösség építése.

Halász Sári

Patent Egyesület

A pornográfia diskurzus keretezése- kivel szolidaritásunk?

A közel százmillió dolláros pornóipar marketinggépezete néhány vállalat monopol piaci uralmát, törvénykezésre befolyással bíró lobbiszervét és gazdasági stratégiáit a szexuális fantázia felszabadításaként állítja be. És bár a pornóipar a kapitalizmus és a patriarchátus terméke, az ún. progresszív közegben a pornográfiaipar politikai elemzése és a vele kapcsolatos feminista aktivizmus mégis megkérdőjelezhetetlen egyéni választás, belső identitás és személyes orientáció kérdésévé vált. Az előadás arra keresi a választ, hogy ez a megközelítés hogyan nyert teret és vált mainstreammé számos ország feminista aktivizmusában (és egyre inkább itthon is). Ez a mainstreammé vált keretezés és nyelvezet olyan jelenségekben és megfogalmazásokban ölt testet, mint a szexpozitív feminizmus, inkluzivitás, #safespace, kink-shaming, SWERF (sex worker exclusionary radical feminists, megbélyegző címke azokra, akik prostitúció eltörléséért küzdenek). Az előadás ezt a jelenséget a neoliberais fordulat és az elszabadult pornóipar térnyerésének eredményeként tárgyalja, és vizsgálja tartalmát, funkcióját és hatását a feminista mozgalomra. Amellett érvel, hogy a szexuális forradalom fő politikai üzenete a szex magánügyesítése és depolitizálása volt, és ehelyett alanyváltásra van szükség az egyénből a kollektívára.

Hódosy Annamária

SZTE Vizuális Kultúra és Irodalomelmélet Tanszék

Seprű, pálca, fakanál: boszorkányok és a nőkérdés

A fantasy népszerű műfaj, amely nem lehet meg boszorkányok és varázslónők nélkül. Van-e a kettő között különbség, és mi az? Hogyan változott a filmek boszorkányábrázolása az utóbbi időben? Mihez képest változott meg? Az előadás némi áttekintés után a viktoriánus korban játszódó *Londoni rémtörténetek* sorozat (*Penny Dreadful*, 2014-2016) boszorkányábrázolását

elemzi, amely a boszorkányság kérdését – immár klasszikus receptre – a hisztéria „divatjával” kapcsolja össze. Mindennek természetesen messzire visszanyúló történeti előzményei vannak, amelynek a nőiséggel összefüggő aspektusai és annak mai rezonanciái egy szintén kortárs független film, a *The Witch* (2015) kapcsán kerülnek bemutatásra.

Hudy Róbert

BME

Képviselő és részvétel a kortárs magyarországi nőmozgalmakban

Az alulról szerveződő civil mozgalmak növekvő szerepet játszanak a magyarországi társadalompolitikáról szóló közbeszéd tematizálásában, miközben a politikusok, a közvéleménykutatási eredmények, a politikai elemzők és maguk a civil szervezetek tagjai is gyakran beszélnek arról, hogy a társadalompolitika meghatározása elsősorban a politikai pártok feladata lenne.

Az előadásomban először két, az elmúlt öt évből vett nem magyarországi példával mutatom be a civil szervezetek növekvő részvételét a társadalompolitikai vitákban egy fejlett és egy félperiferiális társadalomban. Ezután többségében nőket érintő magyarországi társadalompolitikai mozgalmak – az egészségügyi dolgozók, a közoktatásban dolgozók, a nagy élelmiszerláncoknál dolgozók és a szexuális támadások ellen küzdők – történetének rövid áttekintésével, továbbá néhány társadalmi aktivistával készített anoním interjú segítségével a mozgalmak összeszűkülésének okait elemzem.

Végül mindezek alapján olyan szerveződési formák vagy intézmények lehetőségét vizsgálom, amely egyrészt delegálják a képviselőt egy, az adott ügygel szakmailag és időben foglalkozni képes csoportra, másrészt rendszeresen lehetőséget adnak a közvetlen részvételre: a tanácskozássra és a szolidaritás kifejezésére az adott ügyben érintett és/vagy azt képviselő csoporttal.

Huszár Ágnes

ELTE BTK

Az antigenderista eskü

2017. augusztus 21-én, Szent Pius pápa napján született az az esküszöveg, amelyet napjainkban számos magyarországi katolikus templomban felolvasnak, amelynek megtartására a hívek megesküsznek az "Atya, Fiú és Szentlélek nevében". Az eskütétel egyelőre fakultatív, magukat meg nem nevező szerzői azonban kifejezik reményüket, hogy nemsokára kötelezővé tehető jegyespárok, papok és püspökök számára.

"Ígérem és elfogadom, szent esküvéssel elkötelezem magam, hogy teljes meggyőződéssel, a Te dicsőségedre és az emberek megmentésére minden erőmmel, minden pillanatban megvetem, elítélem a genderideológia minden tételét és életem árán is harcolok ellene."

De mit értenek a magyarországi katolikus megnyilatkozók "genderideológiá"-n, "genderizmus"-on, néha egyszerűen "gender"-en? Ennek és hasonló szövegeknek a tárgyilagos elemzése azt mutatja, hogy a szójelentés meglehetősen efemer, értik rajta a szexuális szabadosságot, a homoszexualitást, a transzneműség elfogadását, sőt az erre való biztatást is.

A "gender" szót tudományos kontextusából kiragadva démonizálják, s vele együtt mindazokat, akik eredeti jelentésében használják. De hogyan egyeztethető ez össze az idén szentté avatandó VI. Pál szavaival, melyek szerint "Az Egyház teljes bizalommal van a társadalomtudományi kutatások iránt"?

Jablonczay Tímea

Zsigmond Király Egyetem

Feminista szolidaritás és kollektív emlékezet

A transznacionális feminizmus paradigmájának egyik központi fogalma, kérdése hogyan lehet kialakítani a megfelelő feltételeket, hogy feminista csoportok a tolerancia, együttműködés, szolidaritás elve mentén az egyenlőtlen viszonyokból fakadó elnyomáson túllépve tudjanak közösségként fellépni. Elméletek és koncepciók épülnek egymásra és ütköznek feminista kutatók - többek között Audre Lorde, Chandra Talpade Mohanty, bell hooks, Nancy Fraser, Iris Young, Ann Ferguson - munkáiban. Előadásom célja egy olyan elméleti keret kialakítása, mely hasznosítható egy transznacionális feminista

szempontú emlékezetkutatás elméleti belátásaihoz. Körbejárva a feminista szolidaritás elméleteket – koalíciós, nővéri, interszekcionális transzformációs szolidaritás – további kérdéskén merül fel, hogy a transznacionális tér politikai fontossága hogyan változtatja meg a nők számára a lehetőségeket (pozitívumok és újabb elnyomás alakzatok mentén). Saját kutatásom – mely a női emlékezetkutatáshoz kapcsolódik – számára fontos kérdésként merül fel, hogy a kulturális emlékezet hogyan tud megteremteni egy “mi” identitást, elkerülve az esszencializmus zsákutcáját, ugyanakkor figyelembe véve a szolidaritás koncepcióját, az emlékezet interszjektív tapasztalatát, a múlt transzfigurálásának fontosságát, mely narratív módon képes helyreállító műveletet gyakorolni.

Joó Mária

ELTE BTK Fil. Int.

Mi a szolidaritás? Kérdések és válaszok Butler és Arendt nyomán

Mi a szolidaritás? Etimológiailag a latin ‘obligatio in solidum’-ból ered, ami pénzbeli kezességvállalást jelentett a családtagok között. Modern, kiterjesztett értelme a polgári gondolkodásban 18. századtól kezd megjelenni a ‘fraternité’, testvériség értelemben, mint a társadalom összetartó ‘cementje’ – amiből kimaradnak a ‘nők’. Rokon fogalmak az együttérzés (compassion), (ember)szereget (humanizmus, humanitás), szimpátia, jóakarát, lojalitás, közösségi érzés. Kikre terjed ki vagy milyen alapon működik? Általános emberi jellemző-e (minden emberi lényre kiterjed) vagy csak kisebb közösségekre (család, ismerősök, nemzeti-etnikai közösségre)? Mit jelent, csak érzés-e vagy cselekvéssel is párosul? Természetes adottság (velünk született) vagy erkölcsi elvárás (norma)? Ezek a kérdések a mai multikulturális, demokratikus társadalmakat érő új kihívások, a tömeges migráció, a növekvő kirekesztés, újból sürgető válaszokat igényelnek. (Banting és Kymlicka eds. Oxford 2017) Előadásomban néhány választ –ha vázlatosan is – adok a fenti kérdésekre. Főleg feminista kritikai szempontokat emelek ki, melyek révén univerzalista-humanista szempontok újból előtérbe kerültek pl. Judith Butler 2000 utáni műveiben (vulnerability, precarious life). Butler egyre többet fordul Arendt-hez (zsidóság, nacionalizmus kapcsán is), aki véleményem szerint a pluralitás, natalitás, politikai cselekvés fogalmak miatt lehet időszerű. Azt állítom, hogy mások befogadása/bevonása kommunikációt, dialógust, sőt vitát igényel, vagyis

reflektív szolidaritást (Jodi Dean. 1996), amely folyamatban azonosság és különbözőség, identitás és másság dialektikus viszonyban állnak egymással.

Kérchy Anna

SZTE, BTK, IEAS, TNT

A fajok közti szolidaritás poszthumán etikai lehetőségei a kortárs feminista performanszban és a mai magyar populáris kultúrában

Előadásomban a szolidaritás jelentőségét az emberi társadalom antropocentrikus fogalmi keretein túllépve, a fajok közti életközösség tágabb vetületében vizsgálom, az egymásrautaltság tapasztalatának feminista aspektusaira/olvasataira fókuszálva kortárs képzőművészeti alkotásokban és populáris kulturális jelenségekben. Elméleti kiindulópontomul szolgál Donna Haraway poszthumán feminista filozófiájában a hangsúlyeltolódás a kiborg metaforikus alakjától az ember-állat baj/sors-társi viszony és a chthulucén éra kimérikus megtestesülései felé. Szemrevételezem a szexizmus és a fajizmus kritikájának összefüggéseit (a nem, osztály, rassz, kor, faj különbségén alapuló ideológiai kirekesztés szövevényes összefüggéseinek feltárását és problematizálását) olyan kortárs nőművészek performanszaiban mint Marina Abramovic, Samantha Sweeting vagy Jacqueline Traide, akik stratégikusan dialogikus önkifejezési eszközeivel, a művészettörténeti kánon és hagyomány radikális felforgatásával és az aktivizmus közösséggé szervező erejével élve viszik színre a kollektív kiszolgáltatottság érzését, a kölcsönös függőség elkerülhetetlenségének, és a-törődés-mint-a-túlélés-záloga tematikáját. Mindemellett különös figyelmet szentelek a populáris sajtótermékekből kirajzolódó, sajátosan magyar "bestiáriumnak": a vak komondor, a helikopterről kilőtt szarvas, vagy a földhözcsapott szurikáta kollektív imagináriusban betöltött szerepének.

Kothencz-Török Katalin

SZTE BTK Vizuális kultúra és irodalomelmélet Tanszék

Boszorkák a tévében

A boszorkányok közösségét egyfajta nők közötti kapcsolati hálóként képzeljük el leggyakrabban. A boszorkány figurája a második hullámos feminizmus bizonyos diskurzusaiban fontos helyet töltött be, mint a hatalommal, ágenciával rendelkező, engedetlen nőfigura. A televíziós sorozatok tekintetében 1964-től futó *Bewitched* emelte be a boszi figuráját az elbűvölő és varázslatos háziasszony formájában. Az 1990-es években megjelenő újabb alakváltozatok, mint a *Sabrina, a tiniboszorkány* vagy a *Bűbájos boszorkák* a feminista kritikusok figyelmét is felkeltették annak köszönhetően, hogy a második hullámos feminizmusból a hatalom [empowerment] és a női kötelék, összetartás, a posztfeminizmusból pedig a női szépség, az otthon fontossága és a fogyasztás egyaránt meghatározta mindkét sorozatot. Sarah Projansky, Rachel Moseley és Hannah E. Sanders is azt vizsgálja az 1990-es évek végi, 2000-es évek eleji boszorkányos sorozatokban, hogyan működik a feminista és posztfeminista retorika a szériákban. A 2010-es évekbeli boszorkányos sorozatokban tovább erősödött a szereplők közötti matriarchális kötelék hangsúlyozása, megmaradt a nők közötti szolidaritás és a varázserővel rendelkező nők erejének fontossága, de a sorozatok vizualitása szexualizáltabbá vált, ami a posztfeminizmus felé való elmozdulás jele.

Kováts Eszter

ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskola

Igazságossági küzdelmek és a szolidaritás dilemmái

Nancy Fraser már 1995-ben problematizálja az igazságossági politikai törekvésekben bekövetkezett fókuszeltolódást az újraelosztás kérdései felől az elismerési követelések irányába (Fraser 1995). Azóta ez a váltás még hangsúlyosabb lett, részben delegitimálva a redisztribúciós követeléseket és az elismerési kérdések identitásalapú megfogalmazásában bemerevítve identitásokat (Fraser 2000). Az elnyomás és az interszekcionalitás hasznos fogalmi is komoly jelentésváltozáson mentek keresztül, heves vitákat váltva ki az angolszász országokban (nemcsak jobboldali, de baloldali, liberális és feminista oldalról érkező kritikákkal is), és az európai kontinensen, elsősorban

jobboldali mozgalmak formájában, amelyek a “genderideológiát” vagy a “politikai korrektség diktatúráját” mint egy nyugatról érkező veszélyt ábrázolják (Kováts 2017, 2018a). Mindeközben az egyenlőtlenségek nőnek, és úgy tűnik, az emberi jogi paradigma nem tudja őket teljes egészükben fogalmilag megragadni (Moyn 2014, Kováts 2018b), sőt nem ad számot a különböző, emberi jogok nyelvén megfogalmazott igazságossági törekvések közti ellentmondásokról sem (Kováts 2017).

Amellett fogok érvelni, hogy a NER politikai környezete mellett a fenti eltolódások és a neoliberalizmus gazdasági-politikai struktúrája által (is) meghatározott elméleti dilemmák is hozzájárulnak azokhoz a kihívásokhoz, amelyek a feminista, és tágabb értelemben, a nők életének jobbításáért küzdő törekvések (pl. szakszervezetek, fogyatékos gyereket nevelő anyák, ápolónők, a szülészeti erőszak ellen küzdő mozgalmak) közti szolidaritás számára fennállnak 2018 Magyarországon. A társadalmi mozgalmakat leíró irodalomból tudjuk, hogy az arról folyó viták, hogy „kik vagyunk” (vagy „kiknek kellene lennünk”) nem megkülönböztető jegye a magyar feminista mozgalomnak. Bár látható, hogy ez a vita e mozgalom szereplőinek is nagyon sok erőforrását köti le, kívülálló (potenciális) támogatókat pedig elidegenít (Tarrow 2010: 152), amellett fogok érvelni, hogy az egység (ami szükségszerűen jó) vs. megosztottság (ami szükségszerűen rossz) dichotómiáját gondoljuk újra elméletibb megfontolások mentén. Azt állítom, hogy a nagyobb veszély fenyegetése önmagában nem elegendő ahhoz, hogy fenntartható legyen egy „átmeneti homogenitás egy korlátozott identitás-dimenzió mentén” (uo.:151).

Lendák-Kabók Karolina & Stéphanie Mignot - Gerard

Társadalmi Nemek Központ, Újvidéki Egyetem és UPEC - Université Paris-Est Créteil

Geopolitika és a társadalmi nem: fiatal kutatók narratívái Európában

A tanulmány célja kikutatni és megérteni, hogyan formálódnak az európai fiatal kutatók narratívái, figyelembe véve a *gender* és geopolitikai háttért is, amikor a karrierjükről, előrehaladásukról, publikációs stratégiáikról, projektpályázatokról beszélnek. Az interszekcionalitást, mint elméleti keretet és mint kutatási módszert használjuk, és ezzel fő célunk áthidalni a kutatási hézagot, amely a felsőoktatással foglalkozó szakirodalomban keletkezett. Kutatásunk a Nyugat-Európa és a Kelet-Európa közötti különbségekre is rávilágít a felsőoktatás terén. A tanulmányt olyan 17 európai országban elvégzett kutatásra alapozzuk, melyet egy kutatói csoport a COST ENRESSH projekt keretében végzett. Összesen 50

interjú elemztünk. Az előzetes eredmények alapján arra jutottunk, hogy legnagyobb különbségek *gender*-szempontból és geopolitikai szempontból a következő kérdésekben jelentkeztek: a PhD kezdésének célja, a publikációs stratégia, az akadémiai karrier sikeressége és a projektpályázatok. A PhD-t a nők inkább a továbbtanulás, az önfejlesztés céljából kezdik, míg a férfiak kizárólag az akadémiai karrier végett. A férfiaknak keleten és nyugaton is előre kigondolt publikációs stratégiájuk van, míg a nyugat-európai nőknél ez hiányzik. Az akadémiai karrier kiépítésénél a nők sokkal érzékenyebbek a nepotizmusra, míg ez a kelet-európai férfiaknál nem olyan kirívó. A projektpályázatoknál a kelet-európai és a nyugat-európai nők sem sikeresek. A kelet-európai férfiak többkevesebb sikerrel pályáznak, de a legsikeresebbek a nyugat-európai férfiak. A kutatás fel szeretné hívni a figyelmet a fiatal kutatók akadémiai körökben való küzdelmére, valamint a nyugat-európai és a kelet-európai akadémiai szinterek közötti különbségre is rávilágít.

Molnár Csilla

Soproni Egyetem

A női szolidaritás ábrázolása a filmművészetben

A szolidaritás genezisének vizsgálatakor meghatározó előfeltételnek tekintem a személyközi kapcsolatokban a bizalomnak mint morális értéknek a megjelenését. Mindennek fontos fundamentuma lehet az élettapasztalatok, illetve a szabadságigény közös mivoltának felismerése. A szolidaritás pedig ezek alapján olyan csoportképző entitássá válik, amely egyben lehetővé teszi egy teleologikus narratíva kiképződését, ami aztán a csoportidentitás és kohézió alapja lesz. Előadásomban két olyan játékfilm elemzésére vállalkozom, melyek a nők jogaiért folytatott küzdelem huszadik századi történetének egy-egy fejezetét dolgozták fel. Nigel Cole: *Harc az egyenjogúságért* (eredeti címe: *Made in Dagenham*) című alkotását 2010-ben, Sarah Gavron: *Szüfrazsett* (*Süfragett*) című művét 2015-ben mutatták be. Az előbbi egy angliai Ford-gyárban 1968-ban lezajlott női munkabeszüntetés történetét jeleníti meg, melynek során a munkásnők a férfikkal egyenlő bérezést követeltek. A második mű az 1912-es londoni tüntetéssorozat idején játszódik, amikor a nők szavazati jogot szerettek volna kiharcolni maguknak. A különbségek ellenére, úgy gondolom, fontosak azok a mindkét filmben közös mozzanatok, amelyek a női szolidaritás kiépülésének folyamatát mutatják be a két főhősnő, Rita, illetve Maud sorsának alakulásán, a közösségi célokba való bevonódásukon keresztül. Így ők és társaik

ráébrednek, harcolniuk kell jogaikért és méltóságukért. Sellars és Rorty vonatkozó gondolataira is támaszkodva megpróbálok azokra az összetevőkre rámutatni, melyek lehetővé tették a fentebbi két időpontban autonóm, cselekvésre képes nők szerveződését. Szeretném továbbá azt is kiemelni, melyek azok a játékfilmes eszközök, dramaturgiai fogások, amelyek ezeket a történetileg valós női szolidaritási mozgalmakat szemléletessé, ábrázolásukat meggyőzővé és hitelessé teszik.

Nagy Tamás

ELTE NyDI; MTA TTK KPI

„Nőként egyébként nem rosszabb elviselni a turnézást?” — A nők és a férfiak nyelvi reprezentációi a magyar rock/metal zenei diskurzusközösség online fórumain

Annak ellenére, hogy a rock/metal zenei színtérnek több olyan szereplője van, akiknek a nemi identitása szinte meghatározhatatlan (pl. Ozzy Osbourne), a színtérhez kapcsolódó sztereotípiák és szakirodalom elsősorban e szubkultúra maszkulin jellegét emelik ki. Az androgün(nek tűnő) férfi művészek mellett azonban e zenei színtérnek jelentős női alakjai is vannak (pl. Tarja Turunen). Jelen kutatásomban korpusznyelvészeti vizsgálattal fogok képet adni arról, hogy a magyar rock/metal zenei diskurzusközösség négy legaktívabb online fórumán (*Hammerworld; Hard Rock Magazin; Lángoló Gitárok; Rockstation*) milyen tendenciák figyelhetők meg a női és a férfi művészek nyelvi reprezentációit tekintve. Vizsgálatom elméleti hátterét a (szub)kultúratudomány, a gendernyelvészet, a korpusznyelvészet és a funkcionális kognitív pragmatika adja. 796 posztot tartalmazó, 236 511 szövegszó terjedelmű korpuszomban a négy vizsgált médium 2016 áprilisában keletkezett online szövegeit válogattam. Korábbi megfigyeléseim alapján azt feltételezem, hogy az olyan zenekarok esetében, amelyekben a férfiak mellett női zenész is van, a diskurzusközösség megnyilatkozói a nőket nem globálisan, hanem lokálisan prezentálják, vagyis a nők valaminek a részei. A kizárólag férfiakkól álló zenekarok reprezentációira viszont sokkal jellemzőbb a globalitás, azaz a férfiak valamik (zenekar) együtt. Habár e feltételezés nem minden esetben igazolható a korpuszomban, kutatásom rávilágít arra, hogy a női zenészek alulreprezentáltsága a magyar rock/metal zenei diskurzusközösség online fórumain is megfigyelhető. Kutatásom célja, hogy felhívja a zenei színtér szereplőinek, valamint a média kutatóinak és szabályozóinak a figyelmét erre a problémára.

Fejkendő-viták Németországban

A muszlimok integrációja (integrálhatósága?) egész Európában kurrens téma: míg a férfiak gyakran potenciális terroristaként vagy bűnözőként, a nők leginkább a fejkendőviselés kapcsán kapnak figyelmet.

Németország keresztény gyökerekkel rendelkező liberális demokrácia, mely egyfelől törvényekkel biztosítja az állam semlegességét és a vallásszabadságot, másfelől kijelöli a keresztény (esetleg zsidó) hagyományok számára a kiskaput az állami semlegesség alól. Ennek eredményeképp a viták célpontjává a fejkendőjükhöz ragaszkodó muszlim nők váltak.

Az 1960-as évek óta élnek Németországban nagyobb tömegben muszlimok, de a fejkendő-viták csupán az utóbbi években váltak igazán intenzívvé, amióta a bevándorló származású nők egy új generációja, jellemzően értelmiségiek, akár peres úton is harcolnak azért, hogy fejkendőben gyakorolhassák hivatásukat.

A kapcsolódó diskurzus a vallásszabadság elvére, a családi elnyomásra, illetve a fejkendőt viselő muszlim nők közéleti szerepvállalására fókuszál, de az összecsapó érvek a Yuval-Davis által megfogalmazott nacionalista projekt részeinek is tekinthetők. Miközben a szélsőjobb (az először Farris által bemutatott) femonacionalizmus segítségével kisajátítja a fejkendőviselés értelmezését, a prominens feministák magukra hagyják a kendőviselőket. Különösen szembeötlő a szolidaritás hiánya a muszlim származású, de fejkendőt nem viselő értelmiségi nők részéről, akik aktívan közreműködnek abban, hogy a német nemzet öndefiníciója a muszlim nők viseletén, végső soron testén keresztül történjen.

Az előadás a három legnagyobb példányszámú német napilap elemzésén keresztül vizsgálja a reprezentációt, a vitákban megjelenő keretezés és érvek jellegét, az ezekben bekövetkező változásokat 2015 és 2017 között, majd bemutatja, hogy mindez hogyan szolgálja a német nacionalista projektet.

Simon Lehel

független kutató

„Tudományos” homofóbia Magyarország egyik egyetemén

Egyik magyar egyetem vezetői informálisan kifejtik, hogy „rangos” pszichiáterek „gyógyítani tudják a melegeket”, tehát 2018-ban lehetségesnek tartják a konverziós terápiát. Elsőéves meleg tanár szakos hallgató meséli, ugyanezen intézményben, hogy pedagógia órán azt tanították, hogy „jobb a biszexuálisoknak, mint a melegeknek, mert ők még mindig tudnak „normális heteró életet” élni, feltéve, ha akarnak”. Tehát a melegség deviancia, és biszexuálisoknál akarat kérdése a „normális élet”. Ugyanezen az egyetemen nem engedik be a szexuális kisebbségek iránti toleranciát erősítő programot, mert „egy gimnáziumban azt tapasztalták, hogyha ifjú férfiak környezetében megjelennek meleg férfiak, akkor az ifjak „hirtelen bemelegednek”, és nekik védeniük kell a devianciáktól a rájuk bízott ifjú férfighallgatókat”. Tehát a „melegség terjed”. A férfi melegséggel és biszexualitással szembeni 3 fő kimondatlan sztereotípiát megjelenik az intézményes, ki nem mondott, de „kvázi hivatalos” egyetemi vezetői narratívában. Az agyonhallgatás mindennek bevált módszere, illetve a kimondatlan kényszer mindenkinek az öncenzúrára. Teljesen csak a Z generációs hallgatók szegülnek szembe ezzel a „kimondatlanul homofób, intézményesen autokrata” vezetési módszerrel, minden retorzió ellenére. Magasabb szinteken a retorzió kilátásba helyezése - többnyire - elérte hatását, tisztelet pár nemes kivételnek. Lehetetlen bármilyen korrekt narratíva, így a szolidaritás vállalhatóságának a szintjéig sem lehet eljutni. Néhány önszerveződés létezik, de „az egyetem falain kívül”, például az egyetem egyik akadémikusa rendszerellenes előadását egy kocsmában tartja meg a hallgatóknak, mert a „falakon belül” ez nemkívánatos, és ezt még az akadémikusi titulusa sem teszi lehetővé. A hallgatók szervezkednek, LGBT témában, meleg csoportot alakítva, de ez nem jut el az egyetemig. Előadásomban ezt a „homofób egyetemi rezsimet” ismertetném, belülről.

Strickland-Pajtók Ágnes

Eszterházy Károly Egyetem

“Sometimes it’s the strangers that sustain you”: Zadie Smith *Swing Time* és Szécsi Noémi *Egyformák vagytok* című regényének összehasonlító vizsgálata

Zadie Smith és Szécsi Noémi legújabb regényének összevetését több tényező is indokolja: a biografikus tényeken túl, (a szerzők hasonló életkorán és a regények megjelenési évén kívül) összeköti őket a közös tematika is, hisz mindkettő a “gyerekkori barát nő” toposz ellentmondásainak kiaknázására épül, melynek negatív (vagy legalábbis vegyes) tanulságát egy, a női szolidaritás számos jegyét bemutató kapcsolat oldja. Ám ezt a bizalmon és megértésen alapuló viszonyt mindkét műben a távolság tartja életben: a *Swing Time*-ban a földrajzi, az *Egyformák vagytok*ban pedig a történelmi-időbeli.

Smith és Szécsi narratíváiból látványosan hiányoznak a férfiak, a magukra hagyott nők pedig érdekes kísérleteivé válnak annak, hogy egy többségében nőkből álló közösségben hogyan szövődnek kényszerű és önkéntes kötelek. Ez a nőközpontú fókusz lehetővé teszi a szolidaritás és a sorsközösség kialakulásának, és annak elutasításának, a megosztottság okainak vizsgálatát.

A kapcsolódási pontok a regények különbségeinek kiemelésére is alkalmasak.

Az eltéréseket a következő kérdések, dilemmák mentén kívánom vizsgálni:

Az azonos szubkultúrához való tartozás illetve a társadalmi-kulturális különbségek hátráltatják vagy elősegítik az altruista magatartás megjelenését?

A kulturális identitás és háttér tanult normái hogyan határozzák meg a személyközi kapcsolatokat? A transzkulturalitás itt a senkiföldjére való száműzetést jelenti, vagy új, heterogén tereket és lehetőségeket tár föl?

Miért van eleve bukásra ítélve ezekben a narratívákban az erő, az őszinteség és testvériesség feminin értékei mentén tenni képes cselekvő nő?

A vizsgált fikatív világok azzal szembesítenek, hogy a nők hangsúlyos jelenléte nem feltétlenül jelenít és honosít meg feminin viselkedésmintákat (legfeljebb annak a nőket automatikusan szubaltern pozícióba kényszerítő hamis változatait). A patriarchális szabályok és normák olyannyira mélyen és alapjaiban határozzák meg a társadalmat, hogy a tanult mintáktól való elszakadás képtelensége miatt a nők önkéntelenül is annak a fenntartóivá válnak.

Szarvas Réka

SZTE Irodalomtudományi Doktori Iskola (PhD hallgató)

Női sorsok a Thealter színpadán

Az Orlay Produkciós Iroda Élet.történetek.hu sorozata Lengyel Nagy Anna rádiós újságíró riportjaiból készített, valós élettörténetek fikcionalizálásából írt monodrámák. A Thealter szegedi színházi fesztivál programjában a sorozatból a Pira/Bella című darab kapott helyet, mely két monodráma összefűzve: Pira egy férfitestbe született transz nő, Bella pedig az anyagi helyzete miatt szexmunkára kényszerül. A darab(ok) a műfaj jellegéből adódóan egyszerre belső monológok, a szereplő gondolatainak feltárása, belsőséges szövegek, egyúttal megszólítják a közönséget: közelebb hozzák a nem mindennapi(nak tűnő) élethelyzeteket, és a vallomásnarratíva-jellegű szövegek képesek lehetnek a szolidaritás érzetét kiváltani, illetve a megismerés segíthet az elfogadásban. Előadásomban szeretném a transzneműek és a szexmunkások magyarországi helyzetét áttekintve kontextust adni a daraboknak, majd megvizsgálni, hogy hogyan illeszkednek ehhez a bemutatott élettörténetek. Továbbá áttekinteném a darab sajtóbeli fogadtatását, és azt, hogy hogyan működhetnek érzékenyítő, szolidaritást elősegítő narratívákként.

Szlama Gabriella Zsófia

Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola

Lehet-e szolidáris a divat? Altruizmus és szubvenció a Fényűzés Elleni Liga tevékenységében

„Ellenségeink átlátszó divatdiktatúrájának megdöntése.” – ez volt a harmadik pontja annak a programnak, amely a világegés alatt az előkelő hölgyek pazarló életmódjának akart véget vetni.

Az I. világháborúban a módi kérdése okafogyottá vált, hiszen 1916 után általános lett a nyersanyaghiány. A divat így mind eszmei, mind fizikai szempontból is „új alapokra helyeződött”. Tormay Cécile és néhány mágnásnő ennek szellemében alapította meg a F.E.L.-t, amely céljaként az asszonyok fölösleges luxusigényének visszaszorítását és az ellenséges oldalon álló felek (Párizs, London) divatjának elutasítását tűzte ki.

Indítványukat kezdetben lelkesedés fogadta, azonban sokan kétkedésüket fejezték ki, például a Szikra néven publikáló Teleki grófnő.

A F.E.L. a későbbiek során a „tettek mezejére lépett”, s pályázatot írt ki öltözékekre, amelyeknek felhasználható anyag mennyiségét szigorúan megszabták. A tenderre számos alkotás érkezett, s a kiállítás is osztatlan sikert aratott.

Azonban a pompa visszaszorításának konkrét céljai is voltak: a kiállítással és jelvények árusításával igyekeztek minél nagyobb összeget gyűjteni, s ezt jótékonykodásra fordítani. Anya- és csecsemővédelmi akciójuk mellett árva lányokat és menekülteket is igyekeztek támogatni.

A Liga még a háború vége előtt szép lassan eltűnt a porondról. Ugyan csak alig egy éven át működött, jelentősége mégis hatalmas: egy olyan világban, melyben a divat legfőbb feladata a reprezentáció és a társadalmi háttér megjelenítése volt, egyik elsőként hallatta a megfontoltság és az ésszerűség hangját.

Prezentációmban egy olyan szervezet történetét szeretném az altruizmus kontextusában bemutatni, melynek eszmei célkitűzését átszötte a segítőkészség és az önzetlenség. Önmagát „szelíd hadseregnek” titulálva szolidaritást mutatott a harcoló katonákkal, az elesettekkel, más nőkkal – miközben létjogosultságukat, tevékenységüket többen (mind férfiak, mind nők) megkérdőjelezték. Így felmerül a kérdés: lehet-e szolidáris a divat?

Szlávi Anna

ELTE

Szolidaritás a falon – Közösségi művészet és gender

Magyarország közösségi tereit reklámplakátok hada borítja, végtelenül leegyszerűsített nemi ábrázolásai szembetűnőek és szándékosak. Bántó sztereotípiákat felhasználva és erősítve hatnak az emberek érzelmeire és pénztárcájára. A nők csábító szexszimbólumok vagy önfeláldozó anyák, míg a férfiak infantilis gyerekek vagy komoly világpolgárok. A bináris, ellentmondó és beskatulyázó ábrázolás társadalmi hatása felbecsülhetetlen, a plakátok sokasága, egységessége és elkerülhetetlensége lévén. Az utóbbi évtizedben azonban Magyarországon (is) megjelent egy új módja a közösségi terek felhasználásának, amely átalakíthatja a gender ábrázolást és az erőviszonyokat: ez a falfestmény. A falfestmények Latin- és Észak-Amerikában már a múlt század óta jelentős szerepet játszanak (sokszor felforgató) társadalmi üzenetek

közvetítésében. A murália a hatalommal való szembezállás eszköze, társadalmi egyenlőtlenségek kijavítója lehet. Számos, kifejezetten feminista témájú falfestményt találunk szerte az USA-ban, ahol a szokásos nemi szerepek helyett valami új, valami más, valami életszerűbb emberkép normalizálódik. De nem csak a kimondottan mozgalmi alkotások nemi ábrázolása helyezkedik szembe a plakátokról (és a populáris kultúrából) ismert sztereotípiákkal: a falfestmények általában a közösség érdekét szolgálva és őket bevonva jönnek létre, így emberábrázolása jóval változatosabb, megengedőbb. A murália a láthatóság, a sokszínűség és a szolidaritás eszköze tehát – ha úgy használják. Vizsgálatom arra keresi a választ, hogy a falfestmény mennyiben váltja be társadalomkiegyenlítő ígéretét, akár globális, akár lokális szinten. Amerikai és európai falfestmények nemi ábrázolását elemzem kvantitatív-kvalitatív módszerekkel.

Szűcs Edit

SZTE Irodalomtudományi Doktori Iskola (PhD hallgató)

Tabuk Nélkül – LBMTQ+ Gyermek és Iskolai Konfliktuskezelés

A Labrisz Leszbikus Egyesület 2002-ben „Már nem tabu” címmel kézikönyvet jelentetett meg az LBMT gyerekeket körülvevő iskolai közeg adta problematikáról, módszertani eszközöket nyújtva az érzékenyítéshez, a pozitív attitűdök, a segítőkész, szolidáris magatartás előmozdításához. Több mint tizenöt év elteltével e könyv folytatásaként jelenik meg ebben az évben a „Még mindig tabu?” című kiadvány, mely többek között reflektál az azóta bekövetkezett társadalmi változásokra, valamint illusztrációkkal segíti a könyv iskolai használatát. A kiadvány, melynek illusztrációjáért én voltam felelős, rajzban megjelenített tíz szituációt dolgoz fel pedagógiai szempontból, általános emberjogi keretben, normakritikus szemlélettel. Az előadás a kézikönyv illusztrációit emeli ki, hogy megvizsgálja, hogyan születtek a rajzok témái és mi befolyásolta az ábrázolt iskolai szituációk kiválasztását. Emellett, arra is kitérek, hogy a vizualitás hogyan segíti az adott problémák megértését, mennyire ad inspirációt vitákra, valamint hogyan segíthet az iskoláskorú gyerekeknek kezelni a "másságot", vagyis szolidárisabbnak lenni LBMT+ társaikkal. Az előadásban azt fogom vizsgálni, jól használható-e az a kézikönyv, amely tematikájában egy-egy képi illusztrációra építve nyújt segítséget a pedagógusok számára. A kiadvány tíz, rajzban megjelenített LBMT tematikájú iskolai szituáció, tíz fejezet és hozzáfűzött tudományos magyarázatok, ajánlott irodalom egymás utáni láncolata. Többek között a szivárványcsaládok, tanári coming-out, iskolai

bántalmazás, rákényszerített nemi sztereotípiák témái jelennek meg benne. Az illusztrációk magyarázó, segítő, inspiráló erejét ennek az oktatási segédanyagunk segítségével kívánom bizonyítani.

Tatai Erzsébet

MTA BTK Művészettörténeti Intézet

A Zóna. Egy kiállítás margójára

A Zóna titokzatos terület Tarkovszkij *Stalker*ében, ahol valahogy másképp történnek a dolgok, mint az ismerős mindennapok világában. A kiállítás címe az ebben rejlő szokatlanságra utal, noha a kiállító terem, legalábbis fizikai értelemben nem képvisel a hétköznapiól eltérő helyet. A benne elhelyezett nem köznapi tárgyak azonban különleges zónát hoznak létre. Kiváltképp akkor, ha a műtárgyak olyan témákat vagy problémákat vetnek fel, amelyek az emberi létezés ritka, illetve határeseteként foghatók fel.

A kiállítás magját az Inda Galéria *nőművészeinek* munkái adják. Ezek a művek széles spektrumban reprezentálják az ilyen helyzeteket, adottságokat vagy életmódot: az androgün a férfi és a nő, az álom az ébrenlét és az alvás közt foglal helyet, a barátnők Szász Lilla fotóin nem egyértelmű, de sugallt erotikus kapcsolatát a mainstream heteronormativitás szorítja margóra, akárcsak a terhességet a mizogün tekintet — amelyet a hétköznapiok férfinormáitól való eltérése okán másállapotnak is neveznek. A széles spektrum a reprezentációk módjára is érvényes: lehet szelídebb (Szász Lilla) vagy határozottabba (Fáskerti Zsófia), elvontabb (Czene Márta) vagy testiesebb (Csáky Marianne). Vannak azonban olyan átmeneti állapotokat, mint az álmodást vagy terhességet megjelenítő ábrázolások is, amelyeket társadalmi megítélésük sodorhat „határhelyzetbe” (Eperjesi Ágnes).

Munkáik mellé a művészek egy-egy másik művész olyan alkotását választották, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak művükhöz, vagy a koncepció ismeretében közvetlenül az egész kiállításhoz. Így választotta Csáky Marianne Chilf Mária akvarelljét, Czene Márta Gerőcs Júlia és Gabriel Studerus filmjét, Eperjesi Ágnes Pauer Gyula pszudóját, Fáskerti Zsófia Kerpely Adél videóját és Szász Lilla Puklus Péter fotográfiáját.

Az előadásban a kiállítás bemutatása mellett arra keresek választ, hogyan jelenik meg a mai képzőművészeti diskurzusban a „nőművészet” és feminista művészet, a szolidaritás vagy kizárás kereteiben.

Thun Éva

Pannon Egyetem, Neveléstudományi Intézet

Feminista identitásaim. Avagy milyen tapasztalatokat szerzett a 90-es években Magyarországon az egyszerre az aktivista és tudományos térben is jelen lévő feminista?

A 90-es években a feminista identitás(ok) kialakulása egyszerre több forrásból táplálkozhatott. Várható lett volna, hogy az akkor adott, már viszonylag demokratikus társadalmi közegben egy aktivista mozgalom megjelenése lesz a meghatározó, amely világos kritikai elemzését adja az államszocialista „feminizmus” gyakorlatának, valamint tematizálja a közbeszédet az új helyzet nyomán kialakuló aktuális kérdések megjelenítésével. Bár az aktivista mozgalom képviselői valóban megszervezték csoportjaikat, a jól kifejtett társadalomkritika nem vált olyan erős diskurzussá, amelyre folyamatos további építkezést lehetett volna alapozni.

A mozgalom megjelenésével párhuzamosan, jelentősnek mondható azoknak az egyetemi oktatóknak és kutatóknak a száma, akik a nyugati mintájú gender studies egy-egy témáját kiválasztva indítottak kurzusokat, gyakran a feminista identitást nem elvállalva, professzionális karrierújtjuk részeként felfogva a genderrel és feminizmussal való foglalkozást. Értelmezésre vár az oktatók olyan pozícionáltsága, amely egy intézményi struktúrába ágyazott volta miatt ritkán tehetta (és teheti) lehetővé a feminista kritikai nézőpontot: megvalósítható-e a feminista episztemológiából kiinduló tudás és annak átadása egy dominánsan patriarchális térben?

A leglényegesebb — és egyben számomra személyes problémafelvetés — egyrészt az, hogy vajon miért nem alakult ki a 90-es években rendszeres párbeszéd az aktivista és az oktató/kutató közösség között? Egyben választ keresek magam számára is arra, hogy miért tartottam ki mégis mindkét közeg részvevőjeként, ezzel vállalva egy bizonyos fokú marginalizálódást?

Ugyancsak lényeges problematikaként — úgy vélem — magyarázat keresendő arra a kérdésre is, hogy a 90-es évektől újabban és újabban megjelenő aktivisták, gender szakértők, oktatók generációi számára miért merülnek feledésbe a rendszerválás után a csöndet megtörő „ősfemisták” és tevékenységük, hiszen éppen ők nyitottak meg olyan (szimbolikus) tereket, amelyeket mára az újabb generációk posztfeminista tagjai ma természetesként létezőnek tételeznek.

Tóth Enikő

ELTE TáTK, Társadalmi nemek tanulmánya MA

„Ahol a kapcsolat érték”: a Puncs.hu vizsgálata az egyenlőtlenségek szempontjából

Előadásom középpontjában a Puncs.hu és a „sugar” kapcsolatok állnak. A jelenség széles körű vizsgálata érdekében kutatásom több pillérrre épül: a szakirodalmi áttekintés és a kvantitatív kutatás kölcsönösen kiegészítik egymást, valamint ezektől természetesen nem függetlenül utalok a Puncs.hu-val kapcsolatos történésekre, megnyilvánulásokra is. Nézőpontom fókuszában a kiszolgáltatottság és a hatalmi viszonyok kérdése áll.

Bár a magyar jogrendszer ezt nem látja megalapozottnak, a sugar kapcsolatokat a közbeszéd gyakran a prostitúcióval azonosítja. A prostitúció egy bevett definíciójának megfelel egy prototipikus sugar kapcsolat, azaz szexuális csere valósul meg pénzért vagy más értékekért (Ditmore 2006), viszont a Puncs.hu egy tiszta kapcsolat (Giddens 1991) lehetőségével kecsegtet, ami problémás, ahogy a piaci viszonyok magánéletbe való ilyesféle kiterjedése is. A partnerkereső oldal retorikája a szexuális közgazdasági elmélettel hozható párhuzamba, illetve az erotikus tőke fogalmával; így verseny- és konfliktushelyzetet teremt az alacsonyabb hatalmi pozíciókban lévők közt, ezáltal erodálja a szolidaritást.

Előadásomban bemutatom azokat a kvantitatív eszközökkel elemzett adatokat, amelyeket a felhasználók adtak meg magukról a Puncs.hu-n, és ezeket kontextualizálom is. A gender szempontú elemzés ugyanakkor nem elégséges – például a szolgáltatást nyújtó, anyagi javakat elváró férfiak magas aránya értelmezhető úgy, hogy a fiatal felnőttek nemre való tekintet nélkül kilátástalannak érzik társadalmi-gazdasági helyzetüket.

A Puncs.hu-val kapcsolatos diskurzusból a feminista mozgalom akkor profitálhat(ott volna) igazán, ha a jelenség révén súlyos hatalmi egyenlőtlenségekre hívja fel a figyelmet, ugyanakkor az is nagy eredmény, hogy a jogi szempont helyett morális okokból ítélték el sokan a jelenséget és a Puncs.hu-t (pl. a metoo-kampány ezt a falat nem tudta áttörni).

Cinkosság és szolidaritás - Maszkulinitás- és feminitás-konstrukciók egy nemi erőszak eset kapcsán

Előadásomban a maszkulinitások és feminitások nemi erőszak diskurzusokban történő konstrukcióját vizsgálom a cinkosság fogalmából kiindulva. A cinkosság R. Connell patriarchátus-elméletében a maszkulinitások közötti egyik lehetséges viszonyt jelöli, amely a patriarchális osztalék reményében a hegemon maszkulinitás megerősítésére, így a rend fenntartására irányul (Connell, 2005.), és mint ilyen, az áldozattal való szolidaritás ellen hat.

Bourdieu habituselmélete szerint a férfiuralom a nők aktív közreműködése nélkül nem tudna fennmaradni. Mivel a nők szocializációjuk során internalizálják a rájuk szabott korlátokat, maguk is hozzájárulnak saját elnyomásuk újratermeléséhez. (Bourdieu, 2000.) Ezért a cinkosság kapcsán a férfiak mellett a női megszólalók narratíváit is érdemes vizsgálni.

Az előadás egy konkrét eset: a 2017-es Kiss László-ügy elemzését mutatja majd be, amely egyike volt az elmúlt években nagy médiavisszhangot kapott nemi erőszakkal kapcsolatos ügyeknek. A nemi erőszak, mint téma felmerülésekor annak szexualizált jellege miatt azonnal működésbe lépnek a nemi sztereotípiák, amelyek az ügy megítélésére is kihatnak, ezért a maszkulinitások és feminitások konstrukciója kiemelt jelentőséggel bír a szereplők számára.

Előadásomban kitérek többek között arra, hogyan formálódnak a gender-identitások a férfi és női megszólalók narratíváiban, hogyan szolgálják a nemi erőszak mítoszok a maszkulinitások közötti viszonyokat, hogyan kapcsolódnak a társadalmi nemek fennálló hierarchikus rendjéhez, valamint milyen mögöttes okok állhatnak ezek hátterében.

JEGYZETEK

RÉSZTVEVŐK

Acsády Judit & Mészáros Zsolt
Alexandrov Anna
Bereczky Tamás
Bolemant Lilla
Csányi Gergely
Dénes Dóra
Dés Fanni Nóra
Federmayer Éva
Frank Tamás
Gonda Bettina
Gregor Anikó & Kováts Eszter
Halász Sári
Hódosy Annamária
Hudy Róbert
Huszár Ágnes
Jabloneczay Tímea
Joó Mária
Kérchy Anna
Kothencz-Török Katalin
Kováts Eszter
Lendák-Kabók Karolina &
Stéphanie Mignot-Gerard
Molnár Csilla
Nagy Tamás
Polgár Júlia

Simon Lehel
Strickland-Pajtók Ágnes
Szarvas Réka
Szlama Gabriella Zsófia
Szlávi Anna
Szűs Edit
Tatai Erzsébet
Thun Éva
Tóth Enikő
Virágh Enikő

+

Annus Irén
Antoni Rita
Dér Csilla Ilona
Barát Erzsébet
Barna Emília
Erdélyi Eszter
Koller Nóra
Szitás Ádám
Tóth Andrea
Tóth Zsófia Anna
Vajda Zoltán
Váraljai Anna
Zámbóné Kocic Larisa